

درسنامه

پایه ششم ابتدایی

آزمون عملکردی فصل : پنجم پایه: ششم زمان: ۳۰ دقیقه

هدف یادگیری :
 انتظار می رود دانش آموز با زاویه و ویژگی های آن آشنا شود و بتواند اندازه های آن را محاسبه کند.
 شواهد و ملاک یادگیری:
 زاویه و انواع آن را بشناسد.
 مفاهیمی همچون متمم، مکمل، متقابل به راس و نیمساز را تعیین کند.
 اندازه ی زاویه های خواسته شده را با استدلال بدست آورد.
 به هندسه و اندازه گیری و کار با ابزار علاقمند باشد.

نام و نام خانوادگی: تاریخ:
 وسایل : مداد، پاک کن، خط کش، نقاله
 بدنه ی آزمون:
 برای هریک از موارد خواسته شده در جدول شکل بکشید و آن را نشان دهید.

۱	زاویه های کوچکتر از ۹۰ درجه
۲	زاویه راست یا قائمه
۳	زاویه بزرگتر از ۹۰ درجه
۴	زاویه نیم صفحه
۵	زاویه تمام صفحه
۶	دو زاویه متقابل به راس
۷	زاویه متمم
۸	زاویه ی نیمساز
۹	زاویه مکمل

راهنمای توصیف عملکرد:

انتظارات آموزگار از فعالیت دانش آموزان	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیاز به تلاش
مفاهیم متمم و مکمل را می داند و مسائل آن را به خوبی حل می کند.				
با انواع زاویه ها آشناست و می تواند آن را مقایسه کند.				
با مفهوم نیمساز آشناست .				
با زاویه متقابل به راس و ویژگی های آن آشناست.				

باز خورد توصیفی آموزگار:.....

خود سنجی : من با انجام فعالیت آموختم.....

به نام خدا

✓ درسنامه ی هفته دوم اسفند (۱۰۹ تا ۱۱۱) ریاضی پایه ششم

کسر، نسبت و تناسب

کلمه نسبت را تقریباً همه روزه به کار می بریم.

امروز هوا نسبت به دیروز سردتر است.

دخترم شما نسبت به دیروز بهتر شدی.

قد آرش نسبت به پارسال بلند تر شده است.

نسبت: رابطه ی بین دو کمیت را تناسب گویند. $\frac{1}{4}$ یا ۱ به ۴ یا ۱ و ۴

$$\frac{2}{4} = \frac{4}{8} = \frac{12}{24}$$

تناسب، تساوی بین دو نسبت می گویند. (هرگاه دو نسبت باهم برابر باشند تناسب گویند).

تفاوت کسر با تناسب:

کسر تقسیم کردن است و می گوئیم خط کسری نشانه ی تقسیم است ولی تناسب مقایسه ی بین دو چیز است.

❖ در کسر صورت و مخرج از یک جنس هستند ولی در نسبت می توان چیزهای مختلف بیان کرد.

$\frac{3}{1}$ ستاره
ماه

$\frac{1}{3}$ ماه
ستاره

❖ نسبت ستاره به ماه یک به ۳ هست.

❖ صورت و مخرج کسر ها را نمی توان جا به جا کرد ولی در نسبت جا به جایی وجود دارد.

نسبت ها را مانند کسر نمی توان جمع، تفریق، ضرب و تقسیم کرد فقط در نسبت های مشابه می توان نسبت های هر ردیف را باهم جمع کرد. مثلاً برای به دست آوردن رنگ سبز باید دو رنگ آبی و زرد را به نسبت ۱ به ۲ مخلوط کرد. یعنی باید برای بدست آوردن رنگ سبز نسبت ها با یکدیگر جمع شوند چون از یک مجموعه (رنگ ها) هستند.

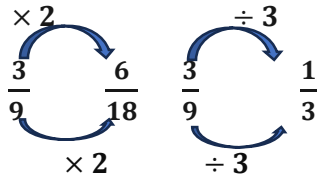
ولی در نسبت دانش آموزان به نیمکت ها نمی توان نسبت ها را با یکدیگر جمع کرد چون از یک جنس نیستند.

اگر به مثال بالا توجه کنید کسر ها در صورت و مخرج به یک اندازه اضافه شده است. پس به این تناسب می گویند چون کسر اولی با کسرهای دیگر متناسب است.

برای دو یا چند مقدار متناسب، از جدول استفاده می شود.

نسبت های تساوی

اگر صورت و مخرج یک نسبت را در یک عدد ثابت ضرب یا تقسیم کنیم، نسبتی مساوی ب آن نسبت بدست می آید.

نکته: پس مشاهده می کنیم که تناسب ارتباط نزدیکی با ضرب و تقسیم دارد.

برای مثال اگر فرض کنیم که پختن هر یک کیلو گرم برنج برای ۶ نفر کافی باشد، می توان برای آن نسبت ۱ به ۶ را نوشت که برای آن نیز می توان جدول تناسب زیر را تشکیل داد:

مقدار برنج (کیلوگرم)	۱	۲	۳	۴	۶	۹
تعداد افراد	۶	۱۲	۱۸	۲۴	۳۶	۵۴

جدول تناسب

جدول تناسب شامل اعدادی می باشد که بر اساس مقدار مشخصی افزایش یا کاهش پیدا می کند.

به مثال زیر توجه کن.

توپ	۱	۲	۳	۴	۵	۸
دانش آموز	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۶

معمولا در ششم سه مدل تناسب داریم:

۱- تناسب معمولی ۲- تناسب کل ۳- تناسب اختلاف یا تفاضلی

نسبت ارد به شکر نوعی کیک ۳ به ۵ است. اگر ما ۱۵ پیمانه شکر استفاده کنیم چه مقدار آرد لازم است؟ (تناسب معمولی)

$$\frac{\text{ارد}}{\text{شکر}} = \frac{3}{5} = \frac{?}{15} \quad \rightarrow \quad \frac{3}{5} = \frac{9}{15}$$

به نام خدا

✓ درسنامه هفته ی دوم اسفند علوم ششم (صفحات ۷۶ تا ۷۸)

صفحه ی ۷۶ کتاب:

جلبک های رشته ای موجودات زنده ی پرباخته ای ساده ای هستند که از کنار هم قرار گرفتن یاخته های مثل هم تشکیل شده اند.

نکته: جلبک های رشته ای در زیر میکروسکوپ به صورت رشته های سبز رنگی دیده می شوند.

نکته: جلبک های رشته ای در آب های شیرین مثل آب حوض ها، برکه ها و استخر ها دیده می شوند.

نکته: ذرات ریزی که بین رشته ها دیده می شوند ممکن است مربوط به جانداران تک یاخته ای یا پرباخته ای ساده باشند.

نکته: انواعی از تک یاخته ای ها در قطره ی آب در این صفحه مشخص شده است.

علم و زندگی صفحه ی ۷۶ کتاب:

سوال: ویژگی های مخمرها را بنویسید.

(۱) موجودات تک یاخته ، گرد یا بیضی شکل هستند.

(۲) به روش جوانه زدن تولید مثل می کنند.

(۳) جز قارچ های تک یاخته ای هستند.

(۴) در خمیر ترش نانوائی برای پخت نان استفاده می شوند.

نکته: در گذشته برای مشاهده اجسام ریز و اجزای آن ها از ذره بین استفاده می کردند.

صفحه ی ۷۷ کتاب:

نکته: ذره بین اجسام را ۱۰ تا ۲۰ برابر بزرگ می کند.

نکته: اولین میکروسکوپ ها با قرار دادن ذره بین ها در کنار همدیگر ساخته اند.

نکته: رابرت هوک حدود ۴۰۰ سال پیش اولین میکروسکوپ را ساخت. او توانست با آن میکروسکوپ قطعه ای از چوب پنبه را با دقت ببیند و تصویر آن را رسم کند.

نکته: رابرت هوک اصطلاح سلول (اتاق کوچک) را برای حفره های چوب پنبه به کاربرد.

نکته: پس از آن میکروسکوپ های دیگری ساخته شد که با آن توانستند موجودات ریز درون آب را ببینند.

نکته: یکی از کاربردهای عدسی در ساخت میکروسکوپ است.

نکته: تقریباً همه ی میکروسکوپ های امروزی مانند میکروسکوپ های قدیمی، از کنار هم قرار گرفتن، چندین عدسی ساخته شده اند.

سوال: مسیر عبور نور را در یک میکروسکوپ بیان کنید.

در میکروسکوپ ها نور از یک منبع نوری به نمونه تابیده می شود. نور از نمونه و عدسی ها عبور می کند و ما می توانیم تصویر نمونه را بصورت روشن و بزرگتر از خود آن ببینیم.

گفت و گو کنید صفحه ی ۷۸ کتاب:

سوال: میکروسکوپ های قدیمی و امروزی را باهم مقایسه کنید.

- (۱) در گذشته به جای لامپ در میکروسکوپ های نوری از آینه استفاده می شد.
- (۲) در گذشته فقط یک عدسی چشمی در میکروسکوپ به کار گرفته می شد ، اما امروزه اکثر میکروسکوپ ها دو چشمی هستند که باعث افزایش دقت و قدرت دید می شود.
- (۳) در گذشته تعداد عدسی های شیئی میکروسکوپ کم بود ، اما امروزه با به کار گیری انواعی از عدسی های شیئی که روی صفحه ی چرخان قرار دارند می توان به راحتی بزرگنمایی را کم و زیاد کرد.
- (۴) جدیدترین میکروسکوپ ها به مرور زمان پیشرفته تر و کامل تر شده و قابلیت هایشان نیز افزایش یافته است.

نکته: باکتری و مخمر جز جانداران تک یاخته ای (تک سلولی) می باشند.

نکته: ویروس ها را نمی توان با میکروسکوپ های نوری مشاهده کرد.

نکته: جلبک رشته ای جز جانداران پریاخته ای (پرسلولی) ساده می باشد.

نکته: بدن جانداران از سلول های متفاوتی تشکیل شده که هر کدام کار خاصی انجام می دهند.

نکته: سلول ها دارای اجزای مختلفی هستند که برخی در بین تمامی آن ها مشترک است.

سوال: اجزای اصلی تشکیل دهنده ی یک سلول را نام ببرید و هریک را بصورت مختصر توضیح دهید.

هسته: در مرکز سلول قرار دارد و تمام فعالیت ها ی سلول را فرماندهی و کنترل می کند.

غشا: پوشش نازکی که سلول را احاطه کرده و از آن محافظت می کند. و همچنین ورود و خروج مواد را به سلول کنترل می کند.

سیتوپلاسم: مایع غلیظ و زله ای که بی رنگ است و داخل یاخته (سلول) را پر می کند.

نکته: در سطح برگ گیاهان سوراخ های ریزی وجود دارد که ورود و خروج اکسیژن بوسیله ی آن ها صورت می گیرد و به آن ها روزنه گفته می شود.

نکته: هریک از روزنه ها بوسیله ی دو سلول (یاخته) لوبیایی شکل محافظت می شود که به آن ها یاخته های نگهبان روزنه گفته می شود.

سوال: نحوه ی مشاهده ی سلول گیاهی را توضیح دهید.

برای مشاهده ی یاخته های اطراف روزنه می توان از برگ تازه ی گیاه تره، شمعدانی یا گیاهان دیگر استفاده کرد.

- (۱) برگ را تا بزنید تا بشکند.

۲) با حرکت مورب یک نیمه روی نیمه دیگر، بخش شفافی که سطوح بالایی و پایینی برگ را پوشانده اند جدا کنید.

۳) تکه ی کوچکی از آن را روی لام بگذارید.

۴) پس از اضافه کردن یک قطره آب، لام را روی آن قرار دهید و با میکروسکوپ مشاهده کنید.

آزمایش کنید صفحه ی ۷۸ کتاب:

سوال: نحوه ی مشاهده ی سلول گیاهی را توضیح دهید.

۱) قرار دادن تعدادی از یاخته های سطحی کنده شده ی دهان به همراه بزاق بر روی لام

۲) اضافه کردن چند قطره محلول لوگول یا آبی متیل بر روی آن و مشاهده ی نمونه زیر میکروسکوپ

به نام خدا

✓ درسنامه هفته ی سوم علوم صفحات ۷۹ تا ۸۰

شگفتی های برگ

بر روی زمین موجودات زنده ی مختلفی زندگی می کنند. همه ی این موجودات به غذا نیاز دارند. گیاهان می توانند با استفاده از انرژی نور خورشید هم برای خودشان و هم برای بقیه موجودات زنده غذا بسازند به همین دلیل به آن ها تولید کننده می گوئیم. غذا سازی گیاهان به وسیله انرژی نور خورشید، فتوسنتز نام دارد. فتو یعنی نور و سنتز یعنی ساختن. گیاهان برای فتوسنتز علاوه بر انرژی خورشید به سبزینه (کلروفیل) کربن دی اکسید، آب و مواد معدنی محلول در آن احتیاج دارند.

همه گیاهان ریشه، ساقه و برگ دارند. هر کدام از این اندام ها با ویژگی خاص خود به فتوسنتز کمک می کنند.

برگ ها آشپزخانه ی گیاه هستند در واقع محل اصلی غذاسازی برگ است ولی ساقه های سبز رنگ بعضی گیاهان مانند ساقه ی لوبیا که کلروفیل دارند هم می توانند غذاسازی کنند.

بیشتر بدانیم

برگ ها ویژگی هایی دارند که توانایی آن ها را فتوسنتز افزایش می دهد. این ویژگی ها عبارت است از:

- داشتن سطح وسیع
- داشتن روزنه برای جذب کردن دی اکسید کربن
- داشتن رگ برگ که همان محل آوندهاست
- داشتن کلروفیل و سبز بودن

سوال: هر کدام از مواد لازم برای فتوسنتز چگونه به آشپزخانه ی گیاه می رسند؟

ریشه دارای تارهای بسیار ظریفی هستند ، آب و مواد معدنی محلول در آن توسط این تارها جذب می شوند.

بیشتر بدانیم

به این تارها تارهای کشنده می گوئیم. موادی که ریشه جذب کرده است، توسط آوند ها به ساقه و سپس به برگ ها می رسند به آوند های موجود در برگ ها، رگ برگ می گوئیم.

وظیفه آوند ها انتقال و جابجایی مواد درون گیاه ست. آوند ها از ریشه شروع می شود در ساقه ادامه پیدا می کنند سپس به برگ ها می رسند. به آوند های موجود در برگ ها ، رگ برگ می گویند.

یادآوری:

کربن دی اکسید گازی است که در هوا وجود دارد. این گاز هنگام تنفس جانوران از شش های آن ها خارج می شود. همچنین در اثر سوختن چوب، نفت و مواد گوناگون تولید می شود.

درون برگ رنگیزه های سرسبزی به نام سبزینه وجود دارد. نام دیگر سبزینه کلروفیل است. این ماده سبب می شود تا رنگ گیاه به سبز به نظر برسد. وظیفه سبزینه جذب انرژی نور خورشید است. گیاهان از انرژی نور خورشید برای فتوسنتز استفاده می کند. طی فرایند فتوسنتز دو ماده تولید می شود: **قند و اکسیژن**

در فتوسنتز غذا ابتدا به صورت قند ساخته می شود. این قندها می توانند به شکل نشاسته در بخش های مختلف گیاه مانند دانه، میوه یا ساقه ذخیره می شوند. غلاتی مانند گندم، برنج و جو و ذرت جز دانه های نشاسته دار است. سیب زمینی جز ساقه های نشاسته دار هست.

برخی گیاهان می توانند با واکنش های شیمیایی قند تولید شده در گیاه را به مواد دیگری مانند چربی(روغن) تبدیل کنند. این ماده نیز می تواند درون دانه یا میوه ذخیره شود.

اثبات وجود نشاسته در برگ

محلول ید قهوه ای رنگ است با اضافه کردن آن به نشاسته ، محلول به رنگ بنفش یا آبی تیره در می آید. برای اثبات وجود نشاسته در برگ می توانیم از این محلول استفاده کنیم. برای این کار ابتدا باید رنگ سبز برگ را از بین ببریم تا بتوانیم به راحتی تغییر رنگ محلول ید را مشاهده کنیم.

ابتدا یک برگ را درون بشر کوچکی قرار می دهیم و آن قدر الکل میریزیم تا روی برگ را کامل بپوشاند. چون الکل سریع آتش می گیرد نمی توانیم آن را روی حرارت مستقیم قرار دهیم. بنابراین بشر کوچک را درون یک بشر بزرگ تر که تا نیمه از آب پر شده است می گذاریم. بشر بزرگ تر را از آن قدر حرارت می دهیم تا تمام رنگ سبز را از برگ خارج شده و برگ کاملاً سفید شود. برگ را از بشر خارج می کنیم و آن را با آب می شوئیم. حالا می توانیم محلول ید را اضافه کنیم. با اضافه کردن محلول و تغییر رنگ آن به آبی تیره یا بنفش متوجه می شوئیم که درون برگ نشاسته وجود دارد .

آزمون عملکردی : علوم درس یازدهم : خیلی کوچک، خیلی بزرگ پایه ششم

هدف یادگیری:

از دانش آموزان انتظار می رود: اجزای میکروسکوپ را بشناسند. روش کار با میکروسکوپ را بدانند و سلول جانوری و گیاهی را زیر میکروسکوپ مشاهده نماید.
شواهد و ملاک یادگیری:

- ۱- اجزای میکروسکوپ را شناسایی می کند.
- ۲- میکروسکوپ را راه اندازی می کند و روش کار آن را بیان می کند.
- ۳- نمونه ای را تهیه می کند و زیر میکروسکوپ آن را مشاهده می کند.
- ۴- سلول جانوری را با سلول گیاهی مقایسه می کند و تفاوت های آن را طبقه بندی می کند.

نام و نام خانوادگی: تاریخ: مدت زمان : ۴۰ دقیقه

بدنه ی آزمون : زهرا یک برگ را تا زد. سپس آن را روی لام قرار داد. و زیر میکروسکوپ پایین قرار داد. هرچه سعی کرد نتوانست سلول برگ را مشاهده نماید. سپس او با یک گوش پاک کن تمیز از بزاق دهان آرام برداشت تا زیر میکروسکوپ مشاهده نماید. شما به او کمک نمایید تا فعالیت را صحیح انجام دهد.
تکالیف:

- ۱- نام اجزای میکروسکوپ را بنویس.
- ۲- روش صحیح انجام مشاهده ی برگ و عیب کار زهرا را بنویس.
- ۳- برای راه اندازی میکروسکوپ به زهرا کمک کن چه کارهایی انجام دهد.
- ۴- سلول گیاهی زهرا و بزاق دهان را زیر میکروسکوپ مشاهده کن و شکل آن را رسم کن.
- ۵- تفاوت سلول جانوری و گیاهی را در جدول زیر بنویس.

سلول گیاهی	سلول جانوری

راهنمای توصیف عملکرد:

ملاک یا سطح عملکرد	خیلی خوب	خوب	قابل قبول	نیاز به تلاش بیشتر
۱- اجزای میکروسکوپ را می شناسد.				
۲- روش کار با میکروسکوپ را یاد دارد.				
۳- میکروسکوپ را راه اندازی می کند.				
۴- سلول گیاهی و جانوری را زیر میکروسکوپ مشاهده می کند.				
۵- تفاوت سلول گیاهی و جانوری را در جدول مشخص می کند.				

بازخورد توصیفی:

خود سنجی:

پایه : ششم	درس یازدهم: شگفتی های برگ	آمون عملکردی
<p>هدف یادگیری:</p> <p>از دانش آموزان انتظارات می رود: با فتوسنتز آشنا شود و به نقش گیاهان و زندگی جانوران دیگر و محیط زیست پی برد و آزمایش های در برگ گیاهان را کشف کند و نقش آن را در گیاه یادبگیرد.</p> <p>شواهد و ملاک یادگیری:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- معنا و مفهوم فتوسنتز را بداند. ۲- با تفاوت های فتوسنتز و تنفس در گیاهان آشنا شوند. ۳- آزمایش وجود نشاسته در برگ را انجام دهند. ۴- به دلیل وجود نشاسته در برگ گیاهان پی ببرند. ۵- با دانه ها و میوه ها و ساقه های مختلف و نوع مواد در درون آن ها آشنا شوند و طبقه بندی نمایند. ۶- با تحقیق و گفت و گو در مورد نقش گیاهان در طبیعت آشنا شده و از آن ها در محیط زیست حفاظت نماید. 		
<p>نام و نام خانوادگی: _____ تاریخ: _____</p> <p>بدنه ی آزمون : علی و محمد آزمایشی را طراحی کردند تا نقش نور خورشید را در عمل فتوسنتز و وجود نشاسته در برگ را نشان دهد.</p> <p>وسایل مورد نیاز: قیچی، گیاه سبز، ۲ عدد گیره کاغذی، مقوای سیاه ، کاغذ آلومینیوم</p> <p>علی به اندازه ی بیشتر از یک سطح برگ مقوا را برید. روی مقوا شکل کوچکی مثل دایره کشید و آن را با قیچی برید. سپس تمام سطح برگ را با همان مقوا پوشاند و با گیره های کاغذ به برگ وصل کرد. او پس از ۴ روز مقوا را از روی برگ برداشت. حالا با توجه به متن به سوالات زیر پاسخ بده.</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- قسمتی که روی آن مقوا بوده چه تفاوتی با قسمتی که مقوا نبوده دارد. ۲- عمل فتوسنتز را با توجه به آزمایش تعریف کن. ۳- در قسمت پوشیده چه چیزی ساخته شده است؟ ۴- وجود این ماده را چگونه تشخیص دادی؟ ۵- توهم مثل این آزمایش شبیه سازی کن. ۶- تفاوت تنفس و فتوسنتز را در جدول زیر بنویس. 		
تنفس	فتوسنتز	

راهنمای توصیف عملکرد:

نیاز به تلاش	قابل قبول	خوب	خیلی خوب	ملاک یا سطح عملکرد
				۱- فتوسنتز را می داند.
				۲- تفاوت فتوسنتز را با تنفس در جدول می نویسد.
				۳- وجود نشاسته در برگ را با طراحی آزمایشی نشان می دهد.
				۴- ماده ی تشخیص نشاسته را ذکر می کند به کار می برد.

باز خورد توصیفی:

خود سنجی:

به نام خدا

✓ درسنامه ی درس دوازدهم فارسی (دوستی) ششم

گزیدن دوست خوب و نیز (مشورت در کارها) از جمله ی آداب زندگی به شمار می رود.

از این رو درس (دوستی) آغازگر مناسبی برای شروع فصل (آداب زندگی) است.

پیام کلی درس: اهمیت دوست ، دوست یابی، فواید مشورت کردن

دوستی

بدان، ای پسر که مردمان تا زنده اند از دوستان ناگزیرند که مرد اگر بی برادر باشد به که بی دوست؛ از آنکه حکیمی را پرسیدند که دوست بهتر یا برادر؟ گفت: برادر نیز، دوست به.

آگاه باش که انسان تا زمانی که زنده است ناچار است که با مردم دوست باشد و دوستانی داشته باشد که اگر یک انسان بی قوم و خویش و برادر باشد بهتر از این است تا اینکه هیچ دوستی نداشته باشد. چنانچه از حکیمی پرسیدند که دوست بهتر است یا برادر؟ گفت: برادر که اگر با انسان دوست نیز باشد خیلی بهتر می شود.

پس به کار دوستان اندیشه کن و دوستی ایشان به مردمی و احساس، تازه دار و چون دوست نو گیری، پشت بر دوستان کهن ، مکن. دوست، همی طلب و دوستان کهن را بر جای همی دار تا همیشه بسیار دوست داشته باشی و دیگر با مردمانی که با تو راه دوستی روند و ((نیم دوست)) باشند، نیکویی و سازگاری کن و در هر نیک و بد به ایشان مشفق باش تا چون از تو مردی بینید، دوست یکدل شوند.

پس به فکر دوستان خود باش و دوستی خود را با آنها با مردم داری و انسانیت و خوبی همواره نو و تازه کن و زمانی که با کسی تازه دوست شدی دوستان قدیمی را از یاد نبر و رابطه خود را با آنها قطع نکن. همواره با مردم تازه دوست شو و دوستان قدیمی را نیز برای خود نگهدار تا همیشه دوستان بسیاری داشته باشی و همچنین با کسانی که دوستی مختصری داری با نیکویی رفتار کن و در هر پیش آمد نیک و بد نسبت به آنها مهربان باش تا زمانی که این رفتارها را از تو می بینند در دوستی با تو صمیمی شوند.

مشاوره

مشاورت کردن در کارها از قوی رایبی مردم باشد و از تمام عقلی و پیش بینی، چه هر کس را دانشی باشد و هر یکی را چیزی داند، یکی بیشتر و یکی کمتر و یکی دانشی دارد و هرگز کار نبسته است و نیازموده و یکی همان دانش داند و کار بسته است و آزموده، مثل این چنان باشد که یکی باشد که بسیار سفرها کرده باشد و جهان بسیار دیده و سرد و گرم چشیده و در میان کارها بوده با آن کس برابر نتوان کرد که هرگز سفر نکرده باشد و ولایت ها ندیده و از این رو، گفته اند: ((تدبیر با دانایان و پیروان و جهان دیدگان باید کرد)).

مشورت در کارها نشان هوشمندی و عاقل بودن و آینده نگری است چون هرکسی دانش دارد و چیزی بلد است؛ بعضی ها بیشتر می دانند و بعضی ها کمتر، بعضی ها دانش دارند و هرگز از آن استفاده نکرده اند و آن را امتحان نمی کرده اند و بعضی های دیگر همان دانش را دارند و از آن استفاده نیز کرده اند و آن را امتحان کرده اند. مثلا کسی که سفرها ی زیادی کرده باشد و دنیا را دیده باشد و سرد و گرم روزگار را چشیده باشد و کارهای بسیاری را تجربه کرده باشد با کسی که هرگز سفر نکرده باشد و شهرهای مختلف را ندیده باشد نمی تواند یکسان باشد. به همین دلیل گفته اند: برای چاره اندیشی باید با دانایان و کهن سالان و افراد با تجربه مشورت کرد.

و نیز یکی را خاطر تیزتر باشد و در کارها زودتر تواند دید و یکی کند فهم باشد و تدبیر ده تنه چون زور ده مرده باشد.

و همچنین یکی هوش بیشتری دارد و نتیجه کارها را زودتر می تواند پیش بینی کند و یکی هوش کمتری دارد و این توانایی را ندارد، همانطور که زور ده نفر از زور یک نفر بیشتر است فکر و اندیشه ده نفر هم از فکر و اندیشه یک نفر قوی تر است.

همه ی جهانیان متفق اند که هیچ آفریده، داناتر از پیغامبر(ص) نبوده است و با این همه فضیلت معجزات که او را بود، خدای تعالی او را می فرماید: ((و شاورهم فی الامر)) یا محمد چون کاری کنی و یا مهمی تو را پیش آید با یاران خویش تدبیر کن.

همه جهانیان به این موضوع عقیده دارند که هیچ آفریده ای در دنیا داناتر و عاقل تر از پیامبر (ص) نبوده است و با این همه خردمندی و معجزه ها که پیامبر داشت. خدای بلند مرتبه به او می فرماید((در کارها با آن ها مشورت کن))، ای محمد زمانی که می خواهی کاری را انجام بدهی و یا مسئله مهمی پیش آمد با مشورت با یاران خودت چاره اندیشی کن برای آن کار.

مشورت نا کردن در کارها، ضعیف رایبی باشد و هیچ شغلی بی مشورت، نیکو نیاید.

مشورت نکردن در کارها نشانه ی بی خردی است و هیچ کاری بدون مشورت درست انجام نمی شود.

واژه های جدید

ناگزیر: ناچار حکیم: دانشمند به: بهتر مردمی: انسانیّت، انسان بودن احسان: نیکی کهن: قدیمی طلب: درخواست

همی طلب: انتخاب کن، بگیردرخواست کن سازگاری: سازش مشفق: دلسوز با تو نیم دوست باشند: با تو کمی دوست باشند. یکدل: صمیمی مشاورت: مشورت همفکری قوی رایبی: هوشمندی تمام عقلی: عاقل بودن-دانایی پیش بینی: آینده نگری مَثَل: مثال والایت: شهرها در میان کارها بوده: کارهای زیادی انجام داده تدبیر: چاره اندیشی-فکر کردن جهان دیده: باتجربه خاطر: اندیشه تیزتر: قوی تر تدبیر ده تنه چون زور ده مرده باشد: تصمیمی که توسط ده مرد گرفته می شود مانند زور ده نفر قوی و نیرومند است فهم: درک کردن متفق: اتفاق داشتن-هماهنگ بودن پیش آید: اتفاق افتد شغل: کار فضیلت: برتری تعالی: بلند مرتبه ضعیف رایبی: کم عقلی و شاورهم فی الامر: در کارها (با مردم) مشورت کن

جواب درک مطلب

۱-در دوست یابی چگونه رفتار می کنید؟

در انتخاب دوست ویژگی های زیر را در او بررسی می کنیم، اگر واجد شرایط بوداورابه عنوان دوست انتخاب می کنیم: اگر با ایمان باشد، راستگو و درستکار باشد، ظاهر و باطنش یکی باشد و ...

۲- منظور از «تدبیر ده تنه چون زور ده مرد باشد» چیست؟ همانطور که زور ده نفر از زوریک نفر بیشتر است فکرواندیشه ده نفر هم از فکرواندیشه یک نفر بهتر کار می کند.

۳- با کسانی که نیم دوست هستند چگونه باید رفتار کرد؟ چرا؟ با خوبی رفتار کنیم و با آنها مهربان باشیم تا دوست صمیمی و واقعی ما شوند

۴- افرادی که در کارها با دیگران مشورت می کنند چه فرقی با آنها می دارند که مشورت نمی کنند؟

افرادی که مشورت میکنند از فکرو تجربه دیگران استفاده میکنند و میتوانند تصمیم درستی بگیرند و موفق باشند.

تاریخ ادبیات

عنصر المعالی یکاویوس بن اسکندر وی از امرای دانشمند آل زیاد در قرن پنجم هجری است. فرمانروایی وی منحصر به قسمت محدودی از گرگان و طبرستان بود عنصر المعالی مردی آگاه و دانشمند بود و به فارسی و طبری شعر می سرود. کتاب قابوسنامه که در حقیقت نضایح و اندرزهای زندگی ساز و خطاب به فرزندش گیلان شاه است، از آثار معروف نثر ساده و روان فارسی به شمار می آید.

سیاست نامه

کتابی است به زبان فارسی اثر خواجه نظام الملک، این کتاب پنجاه فصل دارد و حاصل تجربیات چندساله ی نظام الملک وزیر دانشمند سلجوقیان است.

نکات درس دوستی_مشاوره

- ✓ با مردمانی که با تو راه دوستی روند و نیم دوست باشند نیکویی و سازگاری کن: با افرادی که با تو دوست اند، هر چند که دوستی شان کامل و تمام نباشد به خوبی و نیکویی رفتار کن.
 - ✓ نیم دوست: کسی که در دوستی کامل نیست.
 - ✓ مشاورت کردن در کارها از قوی رایبی مردم باشد و از تمامی عقلی و پیش بینی:
- مشورت در کارها و هم فکری با دیگران نشانه استواری اندیشه و خردمندی و آینده نگری انسان است
- ✓ قوی رأی: آنکه دارای اندیشه ای نیرومند است.
 - ✓ تمام عقل: کسی که عقل کامل دارد.
 - ✓ پیش بینی: در اینجا به معنی آینده نگری است.
 - ✓ یکی را خاطر تیزتر باشد و در کارها زودتر تواند دید و یکی کند فهم باشد: برخی از افراد در کارها تیز بین و نکته سنج هستند و برخی کند ذهن و دیرباب اند و پیوسته از دیگران عقب ترند.
 - ✓ تدبیر ده تنه چون زور ده مرده باشد: گر مردی از مشورت ده نفر بهره گیرد به اندازه ده مرد زورمند است.

در این عبارت تدبیر ده تنه به زور ده مرده، مانند شده است.

- ✓ منظور از عبارت «مرد اگر بی برادر باشد به که بی دوست» چیست؟ ارزش دوست خیلی والاتر از برادر
تنی است و دوست واقعی بسیار ارزش دارد.
- ✓ در دستور زبان فارسی کهن هرگاه حرف (که) پس از صفت تفضیلی (به = بهتر) بیاید به معنای حرف
اضافه (از) به کار می رود. بنابراین (به که) یعنی بهتر از.

هم خانواده ها متن «دوستی»

حکیم: حاکم، حکما، حکم، محکوم	پرسید: پرسش، پرسان، پرسشگر
احسان: حُسن، تحسین، مُحسن، أحسن، احسنت، مَحاسن	کهن: کهنه، کهنسال
طلب: طالب، مطلوب	نیکویی: نیکو، نیکان
سازگاری: سازش، سازنده، سازمان	مشفق: شفیق، شفقت

متضاد های متن «دوستی»

زنده ≠ مرده	مرد ≠ زن
دوست ≠ دشمن	به ≠ بد
بی دوست ≠ دوستدار	حکیم ≠ نادان
بهتر ≠ بدتر	اندیشه ≠ جهل
احسان ≠ خساست	طلب ≠ دادن
کهن ≠ نو	نیکویی ≠ بدی
سازگاری ≠ نا سازگاری	مشفق ≠ نا مهربان
یکدل ≠ ریاکار	

هم خانواده های متن «مشاوره»

مشاورت: مشاوره، شورا، مشورت	قوی: مَقوی، اقویا، قُوا، تقویت
آزمود: آزمایش، آزمودن، آزمایشگاه، آزمون	والیت: والی، ولی، اولیا، مَتَوَلّی
تدبیر: تَدَبُّر، مُدَبِّر	معجزه: اعجاز
تعالی: مُتعالی، عالی، مَعالی، علی	امر: اوامر، امیر، امارت، امرأ
مهم: مَهْمَات	ضعیف: تَضْعِيف، ضعف
فضیلت: فضل، فضایل، فاضل، أفضل، فُضال	

واژه آموزی

در این درس خوانده ایم که:

همی طلب، یعنی بطلب

همی دار، یعنی بدار

اکنون به کاربرد امروزی فعل های زیر توجه کنید.

الف) هیچ کس بی نیاز تر از او نتواند بود---- هیچ کس بی نیاز تر از او نمیتواند باشد.

ب) هیچ کار بی مزد نتوان کرد----هیچ کاری را بدون مزد نمیتوان انجام داد.

پ) دوست همی طلب----برای خود دوست انتخاب کن.

ت) دوستان کهن را بر جای همی دار----<دوستان قدیمی را برای خودت نگه دار.

کاربرد فعل در متون کهن فارسی

ویژگی های کاربرد فعل در متون گذشته به اختصار عبارتند از: در گذشته و در متن های کهن فارسی ، بعضی از فعل ها به شکل خاصی به کار برده می شدند که امروزه دیگر به آن شکل ها به کار برده نمی شوند.

مثال : همی طلب، یعنی بطلب همی دار، یعنی بدار

یکی از موارد فعل امر است. فعلی است که انجام کاری را به صورت خواهش و یا فرمان از شنونده درخواست می کند . مثال : برو ، بخور ، بیوش و

شیر خدا

الفتی داشته با این دل شب

علی آن شیر خدا شاه عرب

حضرت علی آن کسی است که با شجاعت بسیار مانند شیر در راه خدا میجنگید (اشاره به لقب اسدالله) برترین مرد عرب بود و با تاریکی شب انس و الفت داشت(اشاره به مناجات های حضرت علی در شب دارد).

دل شب محرم سرالله است

شب ز اسرار علی آگاه است

شب از راز های حضرت علی (ع) خبر دارد. تاریکی شب رازدار رازهای الهی است چرا که او شب ها با خدای خود راز و نیاز میکند(سرالله به معنای راز خداوند، لقب حضرت علی است).

جوشش چشمه عشق ازلی

شب شنفته است مناجات علی

شب صدای دعای حضرت علی (ع) و عشقی را که مانند چشمهای در وجود او می جوشید شنیده است.

مسجد کوفه هنوزش مدهوش

کلماتی جو در، آویزه گوش

صحبت ها و دعاها با ارزش حضرت علی (ع)در مسجد کوفه هنوز در گوش مسجد مانده و هنوز عاشق آن سخنان است.

چشم بیدار علی خفته نیافت

فجر تا سینه آفاق شکافت

خورشید طلوع کرد و سپیده زد؛ اما علی (ع) هنوز بیدار است.

ناشناسی که به تاریکی شب می برد شام یتیمان عرب

حضرت علی (ع) در تاریکی شب به صورت ناشناس برای یتیمان عرب غذا میبرد.

عشق بازی که هم آغوش خطر خفت در خوابگه پیغمبر

انسان عاشقی که با پذیرفتن خطر به جای پیامبر (ص) در محل خواب ایشان خوابید (این بیت اشاره دارد به زمانی که مشرکان میخواستند پیامبر (ص) را در محل خوابش بکشند؛ اما حضرت علی (ع) خوابید و جان ایشان را نجات داد). (اشاره دارد به لیلیه المبیته مشرکان قصد داشتند حضرت محمد (ص) را به قتل برسانند. حضرت علی در جای خواب پیامبر خوابید تا ایشان به مدینه هجرت کنند).

آن دم صبح قیامت تأثیر حلقه در شد از او دامن گیر

در آن صبح گاهی که از قیامت نشانه داشت، حلقه در، دست به دامن (ع) شد (به واقعه ی سحر نوزدهم ماه مبارک رمضان وقتی که حضرت علی (ع) قصد داشت از خانه بیرون بیاید تا به مسجد برود پیراهن حضرت به حلقه ی در گیر میکند).

دست در دامن مولا زد در که علی! بگذار و از ما مگذر

در، دست به دامن علی (ع) شد (از او خواهش کرد) علی از رفتن منصرف شو و از من عبور نکن

شبروان مست ولای تو علی جان عالم به فدای تو علی

ای علی! عارفان، مست و مدهوش دوستی و ولایت تو هستند، جان همهی عالم به فدای تو باد

خوانش و فهم

۱- مفهوم بیت «فجر تا سینه ی آفاق شکافت چشم بیدار علی خفته نیافت» چیست؟ حضرت علی (ع) معمولاً تا سحرگاه عبادت میکرد این بیت هم منظوری است که حضرت علی (ع) تا صبح مشغول عبادت و راز و نیاز با خداوند بوده و خواب به چشمانش نیامده است.

۲- در بیت «دست در دامن مولا زد در که علی بگذر و از ما مگذر» واژه هایی که مشخص شده است با چه آهنگی خوانده میشود؟ به صورت یکه حضرت علی (ع) مورد خطاب قرار گیرد.

آزمون عملکردی
 به نام خدا
 نام و نام خانوادگی:
 طرح : سیده زهرا ساداتی
 مدت آزمون: ۱۵ دقیقه
 عنوان درس: دوستی
 پایه : ششم
 تاریخ:

هدف یادگیری : پیدا کردن کلمات مترادف و فعل هایی که جملات را امری می کند.

وسایل مورد نیاز: لوازم التحریر
 مترادف ها را به هم وصل کنید.

از بین فعل های زیر، فعل هایی که جمله را امری می کنند را پیدا کنید و درون مستطیل بنویسید.
 رفت - خورد - بریز - پوشید - همی دار - نتوان کرد - همی طلب - بارید - بیار - بنوش

راهنمای توصیف عملکرد:

نیاز به تلاش بیشتر	قابل قبول	خوب	خیلی خوب	ملاک یا سطح عملکرد
				۱- کلمات مترادف را پیدا وصل می کند.
				۲- فعل های امری را تشخیص می دهد.
				۳- به کاربرد فعل ها در متون گذشته توجه می کند.
				۴- کار را در زمان معین به پایان می رساند.

باز خورد آموزگار:
نیاز سنجی: